

Enric Pujol i Casademont

Enric Pujol i Casademont va néixer a Figueres el 1960. És un historiador molt vinculat a l'Institut d'Estudis Catalans en la seva tasca d'investigador, però fora d'aquest ha realitzat també un seguit d'obres cabdals, que han demostrat la seva gran capacitat per a dinamitzar institucions, coordinar grups i cercar l'associació amb altres professionals sense tenir mai pretensions de protagonisme, treballant sempre amb una perspectiva transversal, oberta i integradora. La seva capacitat per a dissenyar exposicions i museus i per a organitzar congressos i simposis està prou demostrada. La dimensió divulgadora és en la seva obra tan notable com el seu prestigi d'investigador rigorós.

És un historiador identificat amb els Països Catalans com a àmbit de referència del treball historiogràfic. És un dels pocs que al Principat cultiva un coneixement global en aquest sentit i està al corrent del que es fa d'història en tot l'àmbit lingüístic català. Col·labora assíduament a la revista valenciana *Afers*, que dirigí el nostre enyorat company Manuel Ardit, una publicació que continua sent una revista i una editorial de referència imprescindible per a la historiografia catalana. Enric Pujol és admirador de l'obra de Joan Fuster, a qui ha dedicat diversos articles. Pel que fa a la seva identificació amb el conjunt de les terres de llengua catalana, ja el 1984 va ser cap de redacció del volum *Els Països Catalans*, l'onzè de l'*Enciclopèdia Ulisses*.

Al mateix temps, la seva relació amb Perpinyà i la Catalunya del Nord explica el seu paper a la revista *Mirmanda, Revista de Cultura. Catalunya del Nord*, iniciativa en què participa al costat d'Òscar Jané i Enric Forcada. El fet que Enric Pujol hagi estat director de la Casa de la Generalitat a Perpinyà entre 2004 i 2005 ha refermat la seva habitual i anterior atenció a la Catalunya que s'estén al nord dels Pirineus. El 2005 rebé la medalla de la Fidelíssima Vila de Perpinyà per la tasca allí realitzada.

Enric Pujol és doctor en història per la Universitat Autònoma de Barcelona i professor al seu Departament d'Història Moderna i Contemporània. El 1995 publicà *Ferran Soldevila i els fonaments de la historiografia catalana contemporània*, que li edità *Afers*.

Aquesta obra el va fer mereixedor del Premi Enric Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans el 1998. Abans, l'any 1993, havia publicat el seu primer llibre, un assaig molt suggestiu i rigorós, *El descrèdit de la història*, en el qual defensava, entre altres coses, la visió global històrica dels Països Catalans. El 1996 va ser coautor del llibre editat per l'IEC i Proa *La Mancomunitat de Catalunya i l'autonomia*, una obra de gairebé dues mil pàgines, en què van quedar demostrades dues característiques d'aquest historiador: la capacitat per a donar un fonament erudit i convincent al seu treball i la forma atractiva de comunicar els seus coneixements. Perquè la qualitat de bon escriptor no és quelcom que tots els historiadors tinguin. Per tots aquests motius es comptà amb ell com a coautor de la *Història de l'Institut d'Estudis Catalans* en dos volums, apareguts el 2002 i el 2007.

Abans d'entrar a analitzar la seva producció convé recordar que Enric Pujol va dirigir el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis de la Generalitat entre els anys 2005 i 2006, amb fruits evidents, entre els quals convé remarcar l'empenta donada a la revista *Idees*, en què destaca un número sobre memòria, història i identitat, i també a un congrés celebrat a Lleida l'any 2006 sobre un gran tema: «El pensament polític als Països Catalans, 1714-2014: història i perspectiva». Les actes del congrés han estat publicades en forma de llibre. El mateix any 2006 organitzà les jornades *Catalunya-Quebec, història, memòria i identitat*. Després, també ha estat dels principals propulsors dels congressos Galeuzca-Història, amb diverses edicions a partir de 2010.

En l'activitat d'Enric Pujol es poden distingir quatre grans línies de treball, a part de la temàtica relativa a la Mancomunitat i a l'Institut d'Estudis Catalans: Ferran Soldevila, la historiografia catalana, l'exili català de 1939 i la memòria cultural, i la política de l'Empordà i de les terres gironines a través d'aquells dels seus personatges que han tingut irradiació exterior i general.

És editor de diversos reculls d'articles de Ferran Soldevila, com ara una selecció de textos d'història i política el 1994; *Noms propis*, publicat el 1995, i *Entre la dictadura i la revolució: cròniques polítiques per a Ginebra i Liverpool, 1925-1947*, que és una compilació apareguda el 2009. El punt culminant d'aquesta tasca fou l'edició d'un dels principals diaris personals catalans del segle XX: els *Dietaris de l'exili i del retorn*, de Ferran Soldevila, en dos volums, publicats entre 1995 i 2000 i completats amb un tercer volum editat el 2007 i titulat *Els dietaris retrobats, 1939-1943*. Es tracta d'una font imprescindible per a la història cultural catalana i està molt vinculada al bloc de l'exili de l'obra d'Enric Pujol. Dins del paquet soldevilià, no es poden oblidar *Cartes d'amor i d'exili: Rosa Leveroni - Ferran Soldevila* (2009) i *Confessions i quaderns íntims* de la poeta Rosa Leveroni. Actualment, Enric Pujol prepara l'edició de l'epistolari de Ferran Soldevila.

A cavall del bloc soldevilià i del de la historiografia catalana, cal destacar el llibre potser més important dels publicats per Enric Pujol: *Història i reconstrucció nacional: la historiografia catalana a l'època de Ferran Soldevila, 1894-1971*, editat per Afers el 2003. Es tracta de la seva tesi, que obtingué el premi extraordinari de doctorat. Aquest llibre és, en realitat, la primera història de la historiografia catalana durant les darreries del segle XIX i els dos primers terços del segle XX. Enric Pujol ha aprofundit en la part final d'aquesta obra en el seu darrer llibre, aparegut el 2015: *Tres imprescindibles: Ferran Soldevila, Jaume Vicens Vives i Pierre Vilar. Elements per a un cànon historiogràfic català*. Dins d'aquesta especialitat s'ha de destacar el paper d'Enric Pujol com a codirector d'una obra imprescindible i de gran transcendència: el *Diccionari d'historiografia catalana* (2003).

Al bloc de l'exili català de 1939 pertanyen un seguit d'obres. En primer lloc, la coordinació de dos volums, editats a Girona els anys 2003 i 2006 i dedicats a oferir un balanç i les darreres aportacions sobre l'exili de 1936-1939. En segon lloc, és autor de la recerca i del text del llibre *Exilis*, que fou la base d'una sèrie documental emesa per TV3 el 2007. En tercer lloc, va ser el coautor del contingut inicial i de l'estructura del Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera, inaugurat el 2008. Enric Pujol no sols continua sent membre del consell d'aquest museu, sinó que n'ha promogut una extensió a Agullana, dedicada a l'exili intel·lectual. Inaugurat el 2015, aquest centre recorda que Can Perxés d'Agullana va ser la darrera etapa de l'èxode dels intel·lectuals que donaren suport a la Generalitat. Sobre l'exili català de 1939, ha escrit ponències com la presentada al simposi de l'IEC *Els Països Catalans i Europa durant la darrera centúria*, celebrat l'any del centenari de l'Institut, el 2007, i ha publicat articles sobre el tema com l'aparegut a *Catalan Historical Review*.

Abans de passar al darrer bloc, no s'han d'oblidar els darrers dos llibres d'Enric Pujol relacionats amb el Tricentenari de 1714. Per un costat, una compilació publicada per l'IEC: *Antologia de memòries i dietaris personals sobre la Guerra de Successió*, un volum de 286 planes amb introducció d'Òscar Jané. Per altre costat, cal destacar que Enric Pujol fou el comissari de l'exposició «300 Onzes de Setembre», al Museu d'Història de Catalunya el 2014, i fou també l'editor del volum de més de tres-centes planes que acompanyà aquesta exposició, la principal del Tricentenari. Dins de les publicacions relacionades amb l'efemèride, cal no oblidar que se li confià la part dedicada a l'extens i complex període que va de 1914 a 1936 de l'obra *Catalunya, nació d'Europa, 1714-2014*.

A més de ser un gran especialista en el tema de l'exili republicà, no es pot oblidar la seva faceta de comissari d'exposicions de personatges i fets de les terres gironines, en especial figuerencs, i que ha estat l'editor dels llibres catàleg corresponents. Cal destacar en aquest camp tres exposicions que circularen per diverses ciutats amb els acurats llibres

catàleg respectius: primer, la dedicada a «Carles Fages de Climent, poètica i mítica de l'Empordà» (2002); després, la que porta per títol «La revolució del bon gust: Jaume Miravittles i el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya» (2004), i una tercera exposició, que assolí un èxit igual o superior al de les anteriors: «El somni republicà a les comarques gironines, 1900-1936», acompanyada, com en els dos casos anteriors, d'un llibre excel·lent, editat el 2009. El mateix any publicava l'obra *Figueres, recull gràfic 1875-1967*. Es tracta d'un gran volum de 823 planes. Cal esmentar també dos treballs relacionats amb aquest darrer bloc: un sobre «Alexandre Deulofeu i la matemàtica de la història» (2005) i un altre sobre «Maria Àngels Anglada i la història», publicat a la revista *Ausa* el 2010.

En definitiva, la fecunda i constant col·laboració d'Enric Pujol amb l'Institut d'Estudis Catalans, el prestigi reconegut d'aquest historiador dins de la professió, el seu treball incansable, la seva visió global històrica dels Països Catalans i la seva plenitud intel·lectual, que compta amb una perspectiva futura de molts anys de producció i d'activitat per davant, fan que sol·licitem la seva elecció com a nou membre numerari de l'Institut en la seva Secció Històrico-Arqueològica.

Text llegit pel senyor Albert Balcells i González en el Ple del dia 14 de desembre de 2015